

ЛУКИЈАН
ТРИВУНОВ
БРАНКОВИЋ:

СЛИКЕ
БЕЗ
МАШТЕ.

www.dbsr.ro

НОВИ САД, 1931.
ШТАМПАРИЈА „НАТОШЕВИЋ“ С. БИСАЛОВИЋ.

СЕНИ
МОГА СИНА
Dr. Med. ДОБРИВОЈА
БРАНКОВИЋА

РОЂ. У ИЛОКУ 1894.

† У НОВОМ САДУ 1923.

www.dbsr.ro

Реч издавачева.

Данашњим даном наш омиљени писац прославља четрдесетгодишњицу књижевног рада свога. Тим поводом издајемо ову свешчицу слика у знак признања његовог корисног књижевног рада, којим је српским позорницама и дилетантским друштвима дао 13 лепих позоришних игара, које се радо гледају, а читалачкој публици 5 свезака прича и слика из живота и за живот: Црте из живота, Ствар савести и остале црте, Успомене, Листићи из књиге живота и Сlike без маште. Позоришне игре су му: Оливера, Шеста заповест (драма), Циганче, Мати и кћи, Шваља (свака у 4 чина), Конзул (прво књижевно му дело, комедија у 2 чина), Шах-шех (водвиљ у 1 чину), Помоћу тетке (1 ч.), Међу официрима (2 ч.), Мандарин (1 ч.), У харему (1 ч.), све четири шале, На угледу (вес. игра у 3 чина), Нов комад (хумореска у 1 ч. с променом). Надамо се да и поред кризе књиге и дубоке старости писац неће оставити своје плодно перо.

У Новом Саду 15. (2.) фебруара 1931.

„Н атошевић“

www.dbsr.ro

САДРЖИНА ЈЕ:

	Страна
1. Маца	7
2. Под старост	9
3. Цвет	11
4. Век међу робијашима	13
5. Очи	15
6. Сиже	16
7. Грешна душа	20
8. У изложби слика	23
9. Протеже	25
10. Састанак	27
11. Мајка	28
12. На барутани	29

Маца.

Мацини родитељи умрли су од црних богиња, а оставили јединицу, Мацу, незбринуту. После смрти њених родитеља, — пошто није било блиских рођака — отишла је њезиној куми, једној мојој даљној рођаци, уд. Ленки Несторовићки. Код Несторовићке сам се са Мацом упознао, јер је она, Мапу сматрала, као да је посвојила.

После смрти Несторовићке Маца је наследила оно мало сиротиње што је после смрти њене куме остало. Маца је постала пваља.

Ускрс. Цела пијаца — где се и црква налазила — осветљена, сва је блистала од осветљења. На гвозденој огради порте свака је шипка провиђена са кандилом. На пијаци сви прозори расветљени жирандолома те цвећем украшени...

...Звона почела да брује; народ, унапред већ, пре литије, излази из цркве. Пролама се песма ускрснућа: „Воскресеније Твоје Христe Спасе..." Литија вратила се под звоник, ту је настављен обред црквени. Сви смо ушли затим у цркву. Јутрење се свршило. Изашао сам из цркве са својим другом, Душаном Стојишићем, који ми је при излазу из цркве рекао:

— Знаш шта, гледај, тако лепо, пријатно јутро, да одемо у варошки врт, тамо је већ доста зазеленело, па да тамо, у ресторацији доручкујемо.

— Пристајем, рекох.

Пошли смо према врту. На путу достигнемо Мацу, која је са својом пријатељицом, Тасиком Љота, такође у врт пошла. Придружили смо се њима.

— Господо, вели Тасика — докажете ви Маци, да није паметно што ради — предала се некаквој сентименталности, да те Бог сачува.

— Ја и опет кажем: кад Бог узме човеку родитеље, боље да и њега одмах себи прими, јер...

— Мацо, лакше, рекох, данас поготово несмеш да тако говориш. Ускрс је. „Сеј ден јегоже сотвори Господ...“ Ни брига те, Мацо, куцнуће и теби час, удаћеш се, па ћеш бити збринута — задовољна.

— Дај Боже — вели Маца...

Био сам са службом у Земуну, тамо сам се, после толико година, једног дана, на улици, састао са Мацом.

— Како је Мацо? Зар ти овде, у Земуну?

— Хвала Богу, каже Маца — овде сам удата. Муж ми код поште подчиновник. Имам двоје деце, сина и кћер. Плата мога мужа, истина, мала, па, да би смо могли нашу децу да школујемо, ја и даље шнајдеришем — грбим — деце ради. Деца су ми ваљана, скромна, добро уче...

...Та Мацина срећа није дуго трајала. Муж јој умро. Незнатна пензија. Деца све већа и већа, много веће потребе. Маца је и дану и ноћу грбила, шила, да децу изведе на пут.

Маца се била из Земуна одселила.

...После више године и по трећи пут у животу састао сам се са Мацом, и то како:

Једног дана рекао ми је наш црквени тутор, Душан Јовановић:

— Господине, ако се не варам, ваша даљна рођака, стара Несторовићка, била је у своје време узела једно сироче под своје...

— Да — Мацу...

— Јесте, Мацу...

— Знате да је она, сирота, овде?

— Зашто сирота?

— Па, господине, целог се века мучила, радила, па сад, под старе дане... син јој у рату пао, и не зна где лежи; кћи, Катица, лепа, красна девојка, таман што је била испрошена за једног чиновника — пала у кревет и од туберкулозе умрла.

— Знате где станује Маца, упитао сам татора Душана.

Рекао ми је где станује!

— Отишао сам до ње.

Становала је у једном малом, мрачном стану. Кад сам и по други пут био закуцао на врата, а нисам

добрио одговора, ја сам полако одшкринуо врата, ступио у собу... Маца је обучена седела на постељи а у руци је држала две слике, слике своје деце и — једала...

Она ме није одмах опазила, а ја, посматравши је, сетио сам се стиха Гете-а:

Wer nie sein Brot mit Thränen ass,
Wer nie die kummervollen Nächte
Auf seinem Bette weinend sass,
Der kennt euch nicht, ihr himmlischen Mächte!"

... Кад сам од ње отишао, на улицу стигао, сетио сам се оног доручка, о Ускрсу, у варошком врту, сетио сам се Земуна; видео сам слику: како једна шваља крваво зарађује ону кору хлеба да децу своју изведе на пут — па кад остари, она жељно чека да јој буде овде крај, да наступи мир.

Под старост.

Пролеће. Све је зазеленело. Врбица. Деца су унела у цркву врбу да се сутра дан на јутрењу оствети и народу раздели. После вечерње изашао сам из цркве те се упутио ван вароши да шетам. Доспео сам до варошког цветњака. Ваздух пун мириса од зумбула. Зумбул ме још из детињства подсећа на страсну недељу, страсни петак, кад су у сред цркве у облику лепе, мале капеле поставили Христов гроб, препун кандилима, разноврсним цвећем, а нарочито зумбулом, тако, да је цела црква пуна била тог мириса.

У разматрању свега тога, сетио сам се оног, који није никад могао да одоле а да не учествује украшавању Христова гроба, а то је био:

Чика Ђура.

Правим се имемом звао Ђура Александровић.

Чика Ђура био је у млађим годинама трговац. Радњу је имао у центру вароши, а продавао је: со, асуре, камише, бичаља, коломаза и другу сличну робу. Његова је трговина била стециште ђака. Ту смо се састајали, шалили, крадом и пушили. Деце

није имао, а кад му је жена умрла, он је напустио радњу и код варошке управе постао чиновник, те кашње са незнатном пензијом и пензионисан.

Ја га дуже времена нисам видео, док није мени дошла једна жена из куће, где је становао, те рекла, да ме зове чика Ђура, јер лежи болестан. Затекао сам га у постељи.

— Шта је чика Ђуро? Нисам знао да сте болесни. . .

— Ево, синко, болестан сам, па сам те звао, да те замолим, да ме обилазиш.

— Обилно ћу вас похађати док не оздравите. . .

— Нема ту, синко, више оздравити. Недај Боже да само дуго траје. Послужитељка, чим подне превали, оде, до ујутру је не видиш, па остајем сам, ако ми нико не дође, заспим код незакључаних врата. . .

— Ја ћу вас, чика Ђуро, често похађати. . .

— Хвала ти, а кад умрем, је л' ти ћеш ме се кад и кад сећати. Па, синко, кад помислим, да има људи који су још страшније дане дочекали под своју старост, још хвалим Бога, да је и тако са мнош. Е па, јуче је баш био код мене Ника — мој друг из младости, па ми се изјадиковао и обоје се сити изјадиковали, јер каже: кад се цео свет радује и ужива највећим празницима о Божићу, о Ускрсу, њему је тада најтеже, јер велике празнике провађа код свог болесног сина у заводу туберкилозних. Цео свет, вели, тим се празницима радује, а он однео сину понуде, тамо тужно седи и посмагта оно бедно створење — жив костур.

— Чика Ђуро, рекох, ако желите да вам дођем још који пут, ви ми говорите о лепшим стварима.

— Немој, синко, да се срдеш, вели чика Ђура, кад будеш остарео, као ја, сетићеш се мене, да сам имао право кад кажем: људи, под старост, постају нежни, осетљивији, јер им је нестала она отпорна снага да сузбију тешкоће живота. . .

— Добро, добро, чика Ђуро, ако остарим, тада ћу се сећати што сте ми рекли и имати времена да о том размишљам. . .

— Чика Ђура после моје посете није дуго живео. Опростио се сваке болести патње. Пошто сам му обрекао, да га ја нећу заборавити, то се овим одужујем — јер сам га се сетио и споменуо.

Цвет.

У Т. на пијаци, косо од српске цркве је двоспратна кућа, названа „Паун“. У тој се кући остраг у дворишту налази велики врт, који припада ресторацији и кафани која је такођер овде. У том се врту давале лети све боље забаве, па је, наравно, и српско прав. црквено певачко друштво свагда, лети, давало овде своја села.

Др. Светозар Димитријевић, дугогодишњи председник споменутог певачког друштва, био је заказао седницу, да одбор закључи, када ће дати у споменутом врту своју забаву. Било је одређено, да се о Св. Илији приреди село. Програм састављен, те је на истој седници утврђено ко ће ући у одбор „аранжера“. Међу осталима беше одређен и Стефика У. — да као „аранжер“ дочекује госте. Стефика беше један од најлепших момака у Т. Висок, млад, пун живота. По професији беше чиновник — кашње шеф једне царинске испоставе у Клисурси, близу Беле Цркве.

Дан забаве. „Аранжери“ поставили цео дрворед од ванредно лепо расцветаних олеандера, те су гости кроз тај леп дрворед доспели до оног лепог — пространиг врта. Село је било ванредно добро посећено. Сви се гости ванредно добро осећали. Као и свима осталима, тако је и мени пало у очи, да се наш Стефика нешто и одвише био мувао око учитељице Катице Ј. — Сви смо ми чврсто убеђени били да ће Стефика и Катица се а пре а после узети.

... Некако наскоро после ове забаве ја одем за чиновника у Вршац, а о Стефики и Катици нисам био ништа знао док се нисам после више од двадесетпет година једном вратио у Т.

Сврнуо сам био своје пријатељу, школском надзорнику, Христофору Свирчевићу, да га позовем у шетњу и да га подсетим да то вече дође у ресторацију „Медњански“ тим пре, јер ће наизменце са циганима свирати и један „Баварац из Рамзау-а“, уметник на цитри. Свирчевић спречен неким послом није могао да пође у шетњу, али обрекао је да ће Медњанском доћи, а ја место Свирчевића повео сам собом у шетњу варошког редарственог капетана, др. Мишу Живановића, којег сам био код Свирчевића затекао.

Са Мишом био сам пошао дрворедом који је

водио управо у шуму. На пола пута сели смо на клупу да се одморимо и да коју цигарету попушимо.

— Је л' да смо ми проређени за то време док ти ниси био овде — рече Миша.

— Знаш, рекох, сад тек видим, да је онај имао право кад је после низ година се вратио у своје место и казао: „Бог ће га свети знати, гледам људе десно лево, слабо кога познајем, а кад одем на гробље сваког знам који тамо лежи.“

— „Tempora mutantur“ — ено, ено гледај познајеш ли оног што тамо полако долази.

— Не, ко је то? Изгледа да је слеп, јер опрезно хода а штапом пипка.

— Знаш ко је то?

— Ко?

— То је наш Стефика...

— Је л' могуће? Шта му је?

— „Tabes“.

— Збиља, шта је са Катицом?

— Катицом? Та је, брате, већ одавна иструнула без да је била пошла за Стефику. Сећаш ли се ти оног сѐла код „Пауна“.

— Знам, знам, па?

— На том се сѐлу много играло; Катица, онако угрејана нагло испила чашу хладна пива и за неколико недеља свршила за увек.

Међутим стигао је до нас Стефика. Миша га зауставио.

— Стефи, стани.

— Ко је то? Аха, знам већ, по гласу те познајем, др. Миша Живановић, варошки капетан.

— Тако је Стефика, стани, ходи, ево, овде лепо седи међу нама, знаш, овде има још неког, кога дуго није било међу нама.

— Стани, немој ми казати, ко је то, видећеш, по гласу ћу га препознати, ако га уопште познајем, односно ако сам га познавао.

— Но Стефи, баш сам љубопитљив, хоћеш ли ме по гласу познати...

— Јесте, јесте, глас ми је познат... добро познат...

— Па, доста је давно да...

— Знам, знам већ, — изустиио је био моје име

— Шта је то, ако Бога знаш, Стефика, с тобом?

... Стефика узео ми руку у своју руку и наставио:

— Шта је? Ево шта је — ослепио сам на оба ока. Знам и сам шта је „Tabes“. Болови су кадгод силни. Кад ми мало попусте болови, ја се дошетам овим дрворедом, седнем под коју липу, те пошто не видим никог и ништа, то седим у за мене вечитом мраку и слушама како птице певају и размишљам о прошлости, па — полако одем кући и легнем... Слушајте, ја би нешто да вас замолим...

— Само ти реци, Стефика. Шта желиш?

— Лепо вас молим, кад смо се већ овако састали, одведите ме, знам да није далеко, не може бити више од две-три сто корака — до нашег гробља; одведите ме тамо.

— Добро, Стефика, пођимо...

Сви троје одемо на гробље...

— Мишо, вели Стефика — знаш где је гроб покојне Катице?

— Знам, вели Миша...

— Одведите ме тамо.

Стигосмо до њезина гроба. Стефика извадио један нотес пружио га Миши и вели:

— Ево, у овом нотесу има један цвет, изнађи га, додај ми га, нећу да изгубим, да га ко згази, добио сам га на оном селу од Катице, пре него што је умрла, па хоћу да га ставим на њен гроб.

Миша изнашао цвет, предао га Стефики, а он га спустио на њен гроб и каже: „Ево ти, Катице, донео сам ти натраг твој цвет“.

—

Стефику смо отпратили до његове куће. У вече отишао сам са Христом до Медњанског да слушамо музику оног Баварца, уз чашу две финог „мушкателера“, али нисам се осећао добром, ожда зато, што је било и сувише великог контраста међу оном музиком и Стефиком са оним цветом.

Век међу робијашима.

Ми, ђаци средње школе, имали смо у Т— лети наше стално место за купање у Бегеју, а то је било тамо, иза румунске цркве, на десној обали реке, према селу Гирода, а у близини вештачког језера, које је служило за гајење пијавица.

Међу осталима долазио је тамо на купање и Данило Бабић, који је био за два разреда старији од мене.

Једног дана по подне, знам врло добро, да је то било у очи цара Константина и царице Јелене, затекао сам Данила да се спрема да уђе у воду да се купа. Никог није било само нас двоје. Ја сам био од куће понео малу ужину, коју сам после купања поделио са Данилом.

Ти ћеш, ако Бог да, за месец дана свршити средњу школу, па реци, Данило, на коју ћеш се струку одати? упитао сам Данила.

— Идем у калуђере — одврати Данило.

— Слушај, рекох, немој да се лудачиш. Кад те лепо питам, а ти лепо и одговарај.

— Понављам ти оно што сам ти казао: идем у калуђере.

— Не разумем...

— Слушај, теби ћу, кад те већ занима моја особа и будућност, нешто да саопштим из мога живота, а то је ово:... Ја своје родитеље нисам познавао. Кажу, да сам био посве мали кад су ми родитељи умрли, а обоје су у манастиру Св. Ђурђа служили. Ја их само знам како су се звали по крштеном писму, којег сам морао да прикажем кад сам се уписао у први разред средње школе.

... Отхрањен сам у манастиру Св. Ђурђа... Моје је прво сећање на доба, кад сам пошао у основну школу која се налазила у прњавору манастира.

... Јео сам у кухињи код кухарице и паракухарице манастира, а спавао у ћелији ђака... Кад сам свршио четврти разред основне школе, мој ме учитељ одвео кући, у манастир, отишао са мном горе код настојатеља, архимандрита, похвалио ме као свог најбољег ученика, те ме препоручио архимандриту да ме даље школују. Уписали ме у први разред средње школе и школовали... Архимандрит, на жалост, недавно умро, управа се променила, а мени ставили до знања да пошто ове године свршавам средњу школу, то ће престати даље моје школовање... Ово ми је саопштено ове године, када сам о Ускрсу био у манастиру, према том, знао сам, о даљем школовању нема више говора...

... Ја сам отишао у манастирску цркву, тамо

сам, пре поласка амо помолио се Богу, да ме упути шта да даље радим... После молитве, остао сам једно време у цркви, сео у један сто, и размишљао о свему оном, што се односи на мој живот... Изашла ми је пред очи она околност, да мој живот није као код остале деце... Мене никад у животу није нико помиловао; мене никад нико није пољубио; мени никад нико није једним нежним покретом показао, да му је стало до тог да будем овде у животу, па, искрено признајем... све то, толико ме ражалостило, да сам заплакао... Кад сам се умирио, ја као да сам осећао да сам на Том месту, у храму, на најсигурнијем за мене месту, заштићен од свега, и као да ми је неко рекао: остани овде! Ако ти је потребан мир, утеха, дођи амо!... Под утицајем овог, одлучио сам, тамо у цркви, да се покаљућерим. Ту своју намеру саопштио сам својим досадашњим заштитницима, обитељи манастира, и они су то усвојили, шта више, о том обавештен, Епископ позвао ме к себи и рекао, да ће ме предложити да будем именован за духовника на место које ће се ускоро попунити у казненом заводу у Илави.

... Данило је свршио испите с успехом, вратио се у манастир, закаљућерио, те отишао у Илаву као духовник тамошње казнионе. Цео век провео је међу робијашима.

О ч и

— Утисак с улице —

Зима. Смркавало се. На улици су људи ситним корацима ходали, јер је била велика поледица. Улицом је ходао и Миливоје Протић, начелник једне установе. Пролазећи поред гимназије и нехотице је бапио поглед на онај прозор, који се налазио над капијом гимназије, а то је био прозор у физикалном кабинету професора Пере Савина. Миливоје Протић и Пера Савин били су пријатељи још из гимназије, из доба њихова ђаштва. Миливоје је прешао пут и пришао своме другу Пери.

— Здраво Перо!

— О! Здраво Миливоје.

— Шта радиш?

— Данас ми се нешто десило, што ме подстиче да шаљем упутницу књижару за једну наруџбину. Наручио сам једну књигу.

— Какву књигу?

— Аутобиографију једне феноменалне жене, односно девојке.

— А та је?

— Хелен Келер. То је аутобиографија једне глухонеме и следе девојке, која је рођена у Северној Америци. Иста је још у доба свога детињства, услед једне тешке болести, изгубила вид, онемила и оглувила па, у супрот том, она је неуморним трудом и гвозденом енергијом стекла академско образовање. Јединствена жена, која је заслужила да јој се диви цео свет...

— Е, Перо, укратко си ми саопштио ко је та девојка, али ја још увек не знам, шта се то десило, шта те подстицало да ту књигу наручиш.

— Ево шта је: Данас пре подне пошао сам у школу. На улици и нехотице сам, као закопан застао, јер је преда мном стао један дечак од десетак година, скинуо капу и проси, а за руку води — свакако да му је брат — малишу од четири до пет година стара. Грозна слика: Малиша уздигао главу, као да човек тражи да прочита неку фирму на једној радњи — а свакако тражио ма и најмању светлост, ако је у опште још могао да је нађе, јер су му обе зенице биле посве беле. Грозна слика! Ако том малиши медицинска наука не буде могла да помогне, то ће он кроз цео свој живот да остане у мраку, а то је настрашња судба која може човека да снађе...

— Перо! Хвала, за данас сам управо доста чуо. Буди ми жив и здрав! До виђења! Збогом!

Сиже.

Кад сам одлазио у позориште, те видео како драмска примадона, госпођа Дана Петровићка, сјајно креира поједине улоге, као н. пр. ону: „Сузи Сакс — у Црквеном мишу“; „Розкристине Абел — у Трипут венчани“; па „Стелу — у Светом пламену“ па

тек „Олгу — у Путем искушења“ и т. д. добио сам вољу, да седнем и напишем још један позоришни комад, е, али, кад човек превали седамдесету, то онда, већ теже иде да се комад напише, али, држим, да је вредно навести један сиже, по којем би се могао са мало разиграном маштом по туђој замисли да напише леп комад.

Ево садржине:

I.

Ида је једног дана из престонице допутовала кући својим старим родитељима и рекла:

— Само кад сам вас затекла живе и здраве. Морала сам да допутујем, јер сам имала ружна сновиђења, па нисам могла више да одржим, већ дошла да вас обиђем.

Стари се силно обрадовали што им је јединица Ида дошла кући. Ида је, као свршена препаранткиња, учитељица, постала васпитачица код деце Абсолоне, властелина њихова села. Кад је Абсолон постао посланик, кад се са породицом преселио у престоницу, он је и Иду, као васпитатељицу своје депе, повео собом. Наклоност властелина Абсолоне према старом кантору, Идином оцу, била је толико велика, да кад су оно недавно у селу парохијани стали да се буне, да отправе старог кантора, а узму млађег кантора, то је Абсолон, као патрон цркве и парохије, енергично спречио, те је стари и надаље остао кантор. Наклоност Абсолоне била је, шта више, тако велика, да је био обрекао, да ће Идином веренику, Стеви, кад буде положио и адвокатски испит, отворити адвокатску канцеларију. Стари се кантор једино бојао, шта ће бити, кад се Степа и Ида венчају, и Ида изађе из куће Абсолоне ..

Ида је одмах после вечере отишла да легне, јер је била јако уморна.

Сутра дан стари кантор, у супрот том да је у велико превалио био седамдесету годину, у сву зору устао, отишао у врт, те набрао цвећа и ружа, однео и ставио на сто, да Ида, кад устане, види, како се он за њу брине.

II.

Тек што је Ида била устала и ушла у трпезарију, на врата неко закуца и у собу уђе Степа.

Старац пун весеља приђе Стеви, пружи му обе руке и каже:

— А, Стево, зар и ти овде? Дошао си и ти? Но, да ниси откуд и ти имао, као Ида, ружна сно-вићења, те допутовао да обиђеш своју мајку, стару Лину. Но, по, знамо и ми како је то код вереника.

Стева је био збуњен, те је једва промуцао:

— Нисам знао да је и Ида овде...

— Не? вели старац, па како то? Вас двоје верени, па ти не знаш да је и Ида допутовала? Живите у једној вароши, а не знаш да она путује? До душе, кућа Абсолоне, властелина и посланика, угледна је, одлазе само велика господа, али кад је он Иду повео са породицом, рекао је, да ћеш и ти, као њен вереник, смети долазити у његову кућу...

— Па, ја сам, из почетка одлазио...

— Но? А кашње?

Ида, стајала као кип пред Стевом и равно му у лице гледала, као да је хтела да га очара погледом и да му рекне: „Пази шта говориш...“

— Имао сам много да учим за адвокатски испит...

— А, за испит — вели стари, па...?

— Па... овај... пао сам на испиту...

Старац је претрнуо, пребледео, дао је знак својој жени, да изађе са њим из собе. Кад је са женом из собе изашао те ушао у другу собу, рекао је жени:

„Несрећник — пао је!...“

III.

Старац изишао на ваздух, а кад се смирио, дошао к себи, обукао је при капут и пошао у село. Отишао је равно Стевиној мајци, старој Лини.

Уз пут му је лебдела пред очима слика:

„Његова Ида свршава препарандију, Стева свршава права, њих обоје се у врту парохије састали, заволели и верили. Властелин Абсолон, човек око четрдесет година стар, узео је Иду као свршену препаранткињу својој деци за васпитатељицу, и тај иначе горди Абсолон у више маха сам је допратио до куће Иду; у напред је Абсолон нагласио, да ће Стеви, кад положи адвокатски испит, удесити комплетну адвокатску канцеларију; а кад су се мештани бунили да збаде са канторства старог, Абсолон је то спречио,

па како ће бити сад младенцима наклоњен кад дозна да је несрећник Стева на адвокатском испиту пао?...!

Старац је доспео до куће старе Лине, Стевине матере, која је баш у дворишту простирала рубље да се суши, ушао у двориште, назвао Бога и почео:

— Свратио сам до вас, а на путу баш размишљајам, како је то тешко кад се млади отисну у свет, у велику варош, па су изложени тамо разном искушењу...

— Истина је, и мој син Стева, јучер ми исто тако говорио, па и сама видим да је тако, да је права пропаст за невину душу кад доспе у покварену варош...

Младеж је изложена искушењу... друштво... пиће... карта... па, овај, у место да уче, да полажу испите...

— Сирота недужна девојка, прави је анђео док не пружи грешну руку за њом велики господин... па... посрне...

— Па да видите, бедна жено, не би требали ни да се чудите, да вам ко дође и каже: „син ваш не учи, шта више, пао је на испиту..."

— Да ми то ко рекне, рекла би му да лаже, јер ево, пођите у собу, у долапу је Стевина диплома о положеном адвокатском испиту са великим печатом, види се да је одлично испит положио, али, ја велим и мислим, сироте девојке, та бедна деца...

IV.

Старац се враћао кући, пролазио је уз гробље, па у себи помислио, да ли не би било боље да и не доспе више до куће своје, већ остане за увек овде са покојницима... Наслонио се на ограду гробља и стао да јеца, јер му је сада све јасно било... Сад је ваљало једино скупити сву снагу, да оно, што је његову породицу снашло, прикрије, да му слаба жена, која пати од срчане болести, ништа не дозна, иначе ће свиснути од бола и јада...

V.

Док је старац био одсутан, у соби парохије изговорене су речи, које те зидине никад чуле нису.

Ида је непрекидно, тихо говорила:

— Знала сам врло добро, зашто си одједаред изостао. Нисам те питала за разлог, али, да си био

после положеног испита дошао, те рекао — да се венчамо, одговорила би ти — висам те више достојна... Ја сам знала, да си за ме изгубљен и то у оном часу, када сам спасла оца да не изгуби место, а то сам искупила по цену, коју сам скупо платила, посрнула, да целог века будем осетила терет — срамоту... Ја не би била сад дошла кући, али дознала сам да си твојој мајци допутовао, па бојала сам се, да ћеш и амо доћи и мојима саопштити зашто је међу нама свршено, зато сам дојурила да те молим, преклињем, да мојим родитељима будеш милостив, да не дознају праву истину...

— Ја ћу још данас отпутовати — вели Стева — а ти реци: дознала си да сам ти постао био неверан, па си ти прекинула сваку везу међу нама — мене одбила...

VI.

Ида је била спремна да отпутује. Старац под изговором да је уморан, остао је код куће, а на железницу испратила је Иду њезина мати.

Кад је Ида са мајком отишла, старац се вратио у кућу, у себи је помислио: „камо је отишла, зашто...?“ Прешао је праг од собе, замаглило му је пред очима, срушио се на под и — свршио са својим бедним животом.

Грешна душа.

Угледан и богат грађанин, бивши трговац, Пера Стојановић и жена му Марија, имали су више кућа, међу које је спадала и она, што је била у улици „Шаран“, а уз обалу рукава канала Бегеја. У истој кући, остраг, налазила се мала баштица, која је била са три стране опкољена великим зидом суседних кућа. У башти било је доста засађене винове лозе, јагода, густ грм пун малине. У позадини баште летњиковац, у којем сам врло често са својим другом протођаконом Ђуром Звекићем, нећаком Стојановићке, седео и ужињао.

У истој кући, у стану према улици, становала је бесплатно, Стојановићкина кума, прозвана „кума-

тета", која је још из њезина детињства била у кући старог Пејића, оца Стојановићке, а кад су стари умрли, то је Стојановићка „кума тети“ дала бесплатан стан, и сваки дан, по служавки слала ручак.

У дворишту исте куће било је више станова од само једне собе и кухиње, а међу те станаре спадао је и Марко Шврља, раденик у фабрици ципела са својом женом Саветом и троје дечице: пет, три и пола године старом.

Једно по подне изашао сам био да шетам. На улици састао сам мога Ђуру, који ми је пришао и каже:

— Ја баш пошао да шетам па и к теби да ти предам карту за вечерас у позориште. Извадио сам у напред карту, па и за тебе. Камо си ти пошао?

— Пошао сам да шетам — одговорио сам.

— Врло добро, одврати Ђура, то ћемо заједно, али овај пут по вароши, јер ја волим да посматрам улички живот: оно весело и задовољно вијање деце; да посматрам када на улици малиша са његовим малим ручицама се наслони на окно од излога те посматра оне силне играчке што су у излогу изложене; да уживам у призору кад пред којом кућом стоји мати, на руци држи дете, које од радости хоће да искочи из руке метере, јер је спасило да му се отац враћа кући са посла; да станем пред улаз које куће, у којој је двориште претворено у мали врт препун ружа и цвећа; да — даље Ђура није наста-вио, већ стао, ухватио ме за руку и упозорио на једну жену, која је не далеко од нас, пред улаз у гостионицу „Шаран“ стајала, а то је била Савета, жена Марка Шврље.

Доспели смо до ње. Она стоји уз улаз у крчму као утучена. Низ образ јој се рониле сузе. Оно најмање детенце држи на руци, средње, кћерчица, ухватила матер за сукњу, те заронила лице у сукњу, најстарије, мушкарац, без да оком трене, престрашено, тужно гледа у мајку, а израз му: тек што није бризнуо у плач.

— Шта ви ту радите? упитао сам Савету.

— Тешко мени и овој дечици што радим, а најбоље би урадила, да одемо сви равно у Бегеј, да нам буде свима крај. . . Ево, овако пролазим сваке суботе, кад ми муж добије недељну зараду. Из фа-

брике — равно у крчму. Не пита он, што му дечица целе недеље нису честит залагај ставила у уста — јер је сву зараду пропио, прокартао; не види, несрећа, да му деца од глади већ изнурена. Ево, и сад је у тој проклетој крчми где немилице баца паре, пије, части, коцка се... Ушла сам са дечицом у крчму, молила, преклињала, да деца за љубав пође кући, а он, — у место одговора — ошамарио ме, што сам дошла по њега, те нас је све скупа изгубио на улицу...

— Слушајте, бедна жено, вели Ђура, ево вам две банке, купите дечици и вама јестива — остало припустите мени...

Жена се захвалила Ђури, што је толико благородан, те се са дечицом упутила својој кући.

II.

У канцеларији варошког редарственог капетана Савића седела је „кума тета“, а пред капетановим столом стајао је фабрички радник Марко Шврља.

— Ви се зовете Марко Шврља, рекао је капетан.

— Јесте, одвратио је ословљени.

— Је ли ова госпођа овде вама крстила ваше најмлађе дете, кћерчицу?

— Јесте.

— Госпођа, као кума вашег детета, има право да се стара и штити своје кумче. Господин је протођакон, Звекић, био сведок, када сте ви вашу жену и децу — зато, што су по вас у крчму дошли — изгубили из крчме на улицу. Госпођа је ово дознала од господина протођакона, а пре него што ћу ја, у име власти, да проговорим, жели госпођа нешто да вам рекне.

— Слушајте, куме, наставила „кума тета“, оно што ви радите то не ваља. Ваша деца са женом гладују. Зашто? Зато, што ви крваво зарађени новац немилеце бацате, носите у крчму. Ви не само да откидате од уста ваше породице, већ ви тиме, што се не бринете за њихову честиту исхрану, убијате децу. Шта мислите, шта децу чека од такве исхране? Чека их то, да у цвету њихове младости оду под земљу. Ви сте човек, муж, отац, коме у дужност спада да се за своју породицу стара. То, куме, раде не само

људи, већ то раде и животиње — зверад. И звер се брине за своје, штити их, брани, и по саму цену свога живота. Па кад то и тако може звер да ради, зашто да не може то човек да ради, већ да је гори од животиње. Ошамарили сте у крчми вашу жену, јер је по вас дошла, да вас моли, да престанете с пијанчењем, коцкањем... Куме, ја вас, ево, молим, будите човек на своме месту. Кућевласница, гђа Стојановићка, овластила ме је да вам кажем ово: Ако наставите даље ваш начин живота — има да се седите из куће, ако напустите пијанчење, она вам даје бесплатан стан. Сад све од вас зависи...

„Кума тета“ се опростила и отишла, а капетан је рекао Марку: Ја само једно имам да вам кажем: будем ли само још једном дознао да сте се опијели — говорићу са вама другачије. — Можете ићи.

III.

Прве наредне суботе стао је код капетаније телефон да зврји и то: јављаше, да дођу одмах кола за спасавање пред крчму „Шаран“, јер се фабрички раденик Марко Шврља онесвеснут срушио у крчми...

Марко је пренесен у болницу, где је још исте ноћи у грозним мукама од тровања алкохолом испустио своју грешну душу.

У излобжи слика.

Било је некако пред Ђурђев дан. Знам да је варошки парк био посве зазеленео, а по целом парку већ поређане клупе. Ми, по професији људи канцеларије, једва смо чекали да се сврше званични часови, да изађемо у парк, на онај чист, свеж ваздух.

Почело је било оно: затварање, закључавање ладица, чишћење капута, прање руку. У том, за чиновнике „неугодном“ послу неко ми је ставио руку на раме, а то беше мој колега и пријатељ, Јоца Ристић.

— Знаш шта, рекао ми је Јоца, кад изађемо из канцеларије да одемо у магистрат, тамо, у великој сали, налазе се изложене слике.

— Слушај, Јоцо: да ја знам, да су тамо слике једног „Rafaela“, „Michelangela“ и т. д. па да и не

жалим што опет улазим у затворене просторије, али овако, напољу све зазеленело...

— Немој да се измотаваш, то пола сата неће нас убити. Ја, у осталом, морам тамо, јер сам замољен од уредништва, где сарађујем, за рецензију о тој изложби, дакле, мени чиниш услугу да не идем сâм, а ја тебе зато позивам да ми о Ђурђево-дне по подне дођеш у виноград где ће бити мала ужина, на коју сам позвао: школског надзорника Миту Долгу, председника црквене општине Косту Стевановића и инжињера Стеву Костића...

...Отишли смо у изложбу слика. Јоца, он је за свој рачун, а ја одвојено од њега разгледао, посматрао слике.

...Био сам доспео до једне слике, која ми се особито била допадала. Ванредно леп колорит. На први се поглед видело, да је сликар располагао великом имажинацијом. Слика је представљала зимско доба а у равници. Снег и иње. У позади види се снегом покривена велика варош са двоспратним кућама и великом црквом.

Напред је приказ био следећи: на путу, ван вароши, долазе саонице, у истима седе у бундама увијене две даме, а ливрејисан кочијаш тера два помамна вранца.

Лево од пута, скренула је — да господским саоницама не смета — једна сирота жена, која је са својим синчићем од пет до шест година старим, на малим саоницама вукла својој кући накупљено сухо грање. Стала са тим теретом у страму и чека да се господски излетници провезу.

Жена и дете за тако велику зиму и одвише слабо одевени. Мали је десном ручицом ухватио и држао матер за сукњу, а левом ручицом уздигао је капу у знак поштовања онима, који у господским саоницама седе...

Ова ми се слика у душу била урезала. Толико сам се удубио био у посматрању, да нисам ни опазио да пред истом сликом, у извесном одстајању на једној „пуфни“ седи једна дама, у руци држи џепну марамицу те брише сузе...

Е, помислио сам у себи, сад да је овде тај сликар, па да види успех свога рада, како је ту даму ражалостио.

Отишао сам до Јоце и упозорио га на ту слику и даму.

— Пре ће бити, вели Јоца, да је ту слику насликао њен покојни отац, брат, муж, или други рођак јој, па је то ражалостило. Идем да видим, то може нешто да буде за моје новине...

...Јоца оде тамо. Стао пред слику и посматрао час слику час даму. Упознали се. Разговарају. Њихов разговор али није био дуг, јер је дама љутито устала, мрко га погледала, неколико речи добачила, окренула леђа и отишла.

Одем до Јоце.

— Шта је, шта се догодило? упитао сам Јоцу.

— Ево шта је: упознао сам се с њоме и дознао да она не зна ко је ту слику сликао, а рекла ми је: „Јел те, господине, ова је слика кадра да у човеку побуди најлепшу илузију, да изазове неку сентименталност...“ Па, госпођо, рекох, — а то сам рекао, само да умирим њено узбуђење — човек не сме одмах да се ода меланхолији; оно, што је сликар на овој слици насликао, то би човек могао у животу да види из дана у дан у хиљадама случајева и у разним варијацијама... Дама на ове речи ћипи, мрко ме погледала и рекла: „суровост; без икаква осећаја суров човек“. Окренула ми леђа и оде као из пушке.

— А ти? упитао сам Јоцу...

— Пре ће бити, вели Јоца, да је са њене стране била суровост. Рекао јој, наравно, нисам ништа, али у себи сам помислио — хистерија! Зато у будуће: „седи с миром, не пачај се у оно, што те се не тиче“.

— А рецензија за новине?

Саопштићу им оно, што сам теби сада рекао.

„Протеже“.

Јовански мраз. Драва сва замрзнута. Цела варош завијена у бело. У својој добро загрејаној канцеларији седео сам и посматрао дивну слику: зимско пристаниште начичкано лађама, шлеповима; даље од истог, дрва у парку сва препуна њем; у позадини од залаза сунца све блиста позлаћен крст цркве доње вароши.

У посматрању те слике прекину ме купање на врата. У собу уђе мој пријатељ, сада већ покојни, професор Пера Ненин и каже:

— Ево, извадио сам и за тебе карту за позориште — те ми стави на сто улазницу.

И нехотице бацим поглед на прозор те одвратим:

— Зар на тој цичи да и данас кланцам чак у доњу варош? Па још дају тај комад! Сто пута сам већ гледао „Шокицу“.

— Сто пута? вели Пера, па сад ће бити сто и први пут, а знаш ли ко игра „Шокицу“?

— Знам, наша Шокица.

— Тако је, па и право је, брате, да одемо у театр, јер покојни поп Илија, да устане, да види како наша Шокица игра његову Шокицу, рекао би: „Живела наша уметница“. Па онда још нешто, ова наша примадона, ма да је свесна тога, да без ње не може дружина да гура та њихова позоришна колица, да је она та, која привлачи публику и пуни касу, она ипак није пуна хвалисања, већ је скромна, чедна, интелигентна и — што ми силно импонује то је: „Шокица у духу самог поп Илије“. Није тесногруда, не вели као у пркос: „дајте ми само онај крух“, већ прилагодила се уз нас, те ако јој је улога спојена да се прекрсти, она ће се прекрстити и са три прста. Ето видиш, вели Пера, све то иде у корист да одемо и данас у позориште, да по сто и први пут погледаш „Шокицу“...

— Добро, ићи ћу. Знаш, Перо, рекох, што ми се још силно, ама баш силно свиђа код те жене...?

— Шта?

— То, што је тако добра, нежна мати, која толико силно воли свога синчића. Гледам неки дан и посматрам је како — пошто није била те вечери запослена — седи у ложи а нежно пригрлила тог малишана, како га милује и љуби...

— Браво, ту смо! вели Пера. У правом си „шти-мунгу“ сад ће ствар да опали!

Мој Пера ћипи, оде до врата, отвори иста и вели: Изволите госпођо, ствар је у реду...

Скаменио сам се од чуда. Преда мном је стајала она, примадона, наша „Шокица“ са љезиним малишаном. Након што смо се поздравили, каже:

— Опростите, господине, што сам дошла до вас

са једном молбом. Хвала господину професору унапред већ, што је био толико љубазан те ме вама упутио, да дођем до вас да вас нешто замолим...

— Ако ми је, госпођо, иоле могуће, то...

— Могуће је, могуће, господине, само ако ви будете хтели...

— Молим, прво да чујем шта је у ствари...

— Господине, настави примадона. — Ја овог малог златног ми прва силно волим, па рада сам, као и свака добра мати, да га изведем на пут, да постане човек, који ће бити човечанству од користи. Мени је овако тешко да ја из дана у дан идем на пробе, да у вече играм и да мог малишана увек собом водим, да му разбијам сан. А да га увек и увек другима поверавам и то је тешка ствар. Истина, моја је газдарица златна жена, својски је пригрлила моје дете, али ово није од сталности... Ви, господине, стојите у вези са управом овдашњег завода: „Хутлер, Колхофер-Монспергер“, па...

— Све остало, госпођо, разумем. Уверавам вас, рекох, сав ћу се заложити за вашег златног малог да га сместим у тај завод, где ће лепо полако, годину по годину као њихов питомац и матурирати, дај Боже само живота и здравља! ...Мали је био примљен. Постао је питомац те хумане установе.

Ја сам своје обећање испунио и извршио моју прву протекцију.

Састанак.

Са Мирком нисам се састајао преко тридесет година. Последњи пут смо се били видели онда, када смо из средње школе изашли.

Једног дана, одмах изјутра, дошао је у моје звање просед господин са једним младићем од седамнаест година старим. Приказао се. То је био Мирко и син му, гимназиста. Ја сам се том састанку силно обрадовао тим више кад сам чуо, да му је син, осмошколац, одличан ученик. Мирко ми је рекао да је неким послом допутовао, да се жури за послом, а замолио ме, да још истог дана, после подне, изађем на станицу, да се опег састанемо, и коју реч више

проговоримо. Пошто се журио, опростио се и са сином отишао. После подне отишао сам на железничку станицу. Састанак тај, после подне, по мене, а и по сина му, није био баш угодан, јер кад сам тамо стигао, у први мах, нисам Мирка видео, само сина му. Пришао сам њему. Скаменио сам се од изненађења. У чекаоници треће класе на клупи лежи Мирко — пијан трештен. Син му стоји поред клупе, очи препуне суза.

— Па шта је то — наопако?! рекао сам сину.

Син му вели: Ово је, чико, његово а и целе наше породице зло! Његово старо зло! До последње паре све је пропио, остало му је само толико, да сам извадио карту, али рекли су ми овде на железници, да га оваког не пуштају у воз. Не знам шта да радим, немам новаца...

— Ево, синко, три банке, узмите кола, одвезите се с њиме до гостионице, сместите га у собу да се испава, а кад се пробуди, предајте му ову цедуљу. На једној посетници написао сам: „Да си, Мирко, видео самог себе, а још више твога сина, како те тужно посматра, знам да нигда више не би узео у уста пиће“.

...Кашње сам дознао, да се Мирков син сâм школује, стипендијом и подучавањем других ученика, а да је увек био одликаш.

Након извесног времена добио сам од Мирка оне три банке и писмо, у којем ми пише, да га је онај случај нашег састанка на железници толико дирнуо, да се заветовао да никад више неће пити. Ипак је био од користи наш састанак.

Мајка.

Једног је дана дошао к мени млад човек од двадесетпет до тридесет година стар, те ми донео неке списе да их као судбени заклету тумач, са мађарског на српски преведем и оверим.

— Како се зове? упитао сам истог.

— Душан Савић.

— Србин?

— Јесте.

— Па зашто говорите са мном мађарски а не српски?

— Не знам, господине, само мађарски.

— Како то?

— Господине, нисам ја крив што не знам српски.

Моја је мати мене родила као ванбрачно дете, које и данас не зна ко му је отац. Мати ме као малог, још у јастуку лежећег, напустила, јер, као што су ми, кад сам одрастао, рекли, ставила ме ноћу, усред зиме, на степенице дома за напуштену децу и отишла. Пуким случајем дежурни лечник отворио врата зграде, нашао ме и унео, иначе могао сам се смрзнути или би ме керови напали. Кад сам одрастао, моја ме је помајка са поочимом узели к себи, као Мађари у том духу вас-васпитали. Изучио сам код поочима његов занат. Пошто је он остарео, то ми је предао занат. Сад се женим, те су ми потребни ти списи да их преведете и оверите.

— Јелте, је ли била кад ваша мајка да вас потражи?

— Јесте. Јесенас. Дошла мојој помајци...

— Па?

— Па шта да вам кажем, господине, казао сам јој: она не може да захтева од мене, да ја њу сада, кад су ме ови добри људи однеговали, они мене, ја њих заволео, да ја њу примим. Не мрзим је, не желим јој никакво зло, али... Она је стала да јадикује и рекла: морала ме напустити, јер је она остала сироче без иког, служавка је била, а кад сам се родио, није могла да ме исхрани...

— Па?

— Па помајка и поочим узели је к себи у кућу као служавку.

— И сад је код вас?

— Јесте! На концу шта знам?! Мајка ми је! Мајка је — Мајка! Док може да ради, вршиће послове, а кад изнемогне, неће бити служавка, већ само мајка!

На барутани.

Зима од 1879. на 1880. била је врло оштра. Те сам периоде одслужио у ђачкој чети у Т. своју војну

лужност. Командант ђачке чете био је Личанин, Наталис Мрвош. Једног дана изађе заповест: да се наредне суботе имају питомци ђачке чете употребити за пратичну службу стража.

Уз команданта, једног каплара, те редова Симеона — будемо додељени и нас двојица — мој друг Јоца Ристић и ја. За стражење беше нам одређена барутана бр. IV. Та је лежала ван вароши, иза градског гробља. Одемо на стражу. Сваки од нас тројице — осим команданта — имао је да стоји на стражи два сата, после тог, након што је био смењен, два сата у стражарници — као авизо стража, те затим је могао, на два сата, да легне да спава.

На мене је био ред да стојим ноћу од 11—1 сата, за мном је дошао Јоца, па тада Симеон.

Одведе ме каплар у 11 сати на барутану. Остао сам сâм. Ноћ — зима. Станем, према пропису, обилазити барутану. Направим корак-два и станем. Прислушкујем — све мирно, једино: грозно зима. Обилазећи барутану, приспем на ону страну, која лежи према вароши — граду. Јасно видим српско гробље, које лежи међу вароши и барутаном. Сетим се Бранка Радичевића — јер на том гробљу лежи сахрањен његов отац и брат — станем у себи рецитовати неколико његових песама, само да ми што пре прође време... Једва једном дошао каплар са Јоцом да ме смене. Вели ми Јоца: „На столу сам ти оставио један роман, читај. Немој да откуд заспиш, па да наиђе дежурни часник — биће онда „објашњавања“. Одвратим му: „Батали, није теби што би било „објашњавања“, већ реци истину, буразеру: мало те обузима страх, па к'о велиш, ипак је сигурније, кад знаш, да има неког у стражарници будног...“

Приспемо у стражарницу. Затекнем Симеона где седи код стола.

— Иди, Симеоне, лези; ја ћу сада два сата да будем авизо стража — рекнем Симеону.

— Нећу, господине. Молим Вас да ми напишете писмо жени, јер ја не знам да пишем.

— Добро, рекох. Шта да пишем?

— Па, господине, пишите: „Поздрављам... — стаде ређати целу фамилију и пола села. Нек ми одмах јави, како је мом болесном оцу. Чим лечник дође у наше село, нека одмах позове лечника, а нека

ми не трује оца са разним лековима што бабе праве. Нек не води бригу за трошак, чим дођем кући, а то је за три месеца, јер ми тада излази рок у војсци — ја ћу већ заслужити и платити лечника. Даље: нека одмах од мојих опанака прекроји нашем малом сину опанке, јер ми пише, да их је већ подерао — па нећу да ми дете иде у подераним опанцима, да се прехлади... Пишите, господине, и то: ја сам напустио пушење и већ уштедео седам банака, ево, то јој прилажем у писму, нека за то што купи, као понуду, моме оцу..."

Завршимо писмо. Оде Симеон и легне. Узем у руке роман. Сувопарна ствар — не могу да читам.

Каплар хрче, Симеон заспао, а ја размишљах: Боже мој, Симеон, једноставан човек, аналфабета, па ипак зрело и лепо мисли; свестан је своје дужности и као човек, син, муж и отац. Даје своје опанке сину, само да му дете сачувају од назеба — а колико њих има, који крваво зарађену пару пропију, прокоцкају, а жена и деца: гладни жедни те голи...

... За пет минута три сата. Пробудим каплара и Симеона, да оду и смене Јоцу. Они оду, ја завијем се у свој шињел и легнем, јер се међутим каплар са Јоцом вратио у стражарницу. Заспим... Од једаред тргнем се из сна и ђипим! Каплар исто тако, јер одјекнуо на барутани прасак из пушке, а Јоца, у место да два сата стражари, као авизо стража, заспао, — није ни чуо да је пукла пушка. Бубнем у леђа Јоцу, те сви троје одјуримо на барутану.... Симеон, бесан ко рис, вели: „Па добро, шта ви тамо мислите у стражарници? Скоро више од сахата да је прошло време моме стражарењу; ја, ево, у место два сата стојим овде већ три сата; викао и викао, па пошто вас нема — ја опалио из пушке..."

Ја останем на стражи, њих се троје врате у стражарницу... На здравље, помислим у себи. Шта ће сад мој Јоца да се објашњава док се вратимо у касарну... Лупам ја главу како да се забашури ствар. Након дугог размишљања скројим план... Кад је поново дошао ред на Симеона и он би на стражи, удесим ја са Јоцом целу ствар тако: да Јоца од својих оштрих набоја мени да један за Симеона, а Јоца нек се удешава са његовим наредником код куће како зна.

— Добро, ево ти, вели Јоца, и преда ми један од својих општрих набоја.

— Сад још нешто — рекох: „nervus rerum“.

— Колико да дам? пита Јоца.

— Па бар једну банку.

— Ево ти све што имам — десет банака.

— Добро, рекох, припусти сад мени ствар.

Кад је био Јоца на стражи, ја приђем Симеону, те њему: Слушај, ти си један сат дуже стајао на стражи — то је било — па прошло. Гледај, ево ти један оштар набој да дома можеш обрачунати добивене набоје кад се вратиш... ево ти још нешто — тутнем му у руку десет банака.

... Симеон, зинуо од чуда. Бог вас видео, господине, па што нисте још синоћ говорили, та ја бих био за десет банака престајао целу ноћ сам. Ух, ух, бар ће ми сад син добити нове опанке, а и болестан отац добру понуду. Бог да прости!

Све је даље било у свом реду.

